

Затверджено Вченою Радою ОНУ
імені І.І. Мечникова
від "20" грудня 20 16 р. № 4

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

(Хмарський В. М.)

_____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Рівень вищої освіти __ I освітній рівень

Спеціальність __ 292 – Міжнародні економічні відносини
(код і назва спеціальності)

Інститут/факультет __ Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
(назва інституту, факультету)

2020 – 2021

Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни «Міжнародні економічні відносини».

Розробники: Цевух Ю. О., кандидат економічних наук, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Протокол № 1 від “31” серпня 2020 р.

Завідувач кафедри СГ і МЕВ

(підпис)

(Якубовський С.О.)
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) Факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Протокол № 1 від “09” вересня 2020 р.

Голова НМК

(підпис)

(Хорошилов О.Ю.)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від. “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від. “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 залікових модулів – 2 змістових модулів – 2 ІНДЗ* – _____ _____ (вид завдання)	Галузь знань 29 – Міжнародні відносини (шифр і назва) Спеціальність 292 – Міжнародні економічні відносини (код і назва) Спеціалізації: - _____ (назва) Рівень вищої освіти: бакалавр	Обов'язкова	Обов'язкова
		<i>Рік підготовки:</i>	<i>Рік підготовки:</i>
		2-й	3-й
		<i>Семестр</i>	<i>Семестр</i>
		1-й	1-й
		<i>Лекції</i>	<i>Лекції</i>
		30 год.	6 год.
		<i>Практичні</i>	<i>Практичні</i>
		32 год.	4 год.
		<i>Лабораторні</i>	<i>Лабораторні</i>
		-	-
		<i>Самостійна робота</i>	<i>Самостійна робота</i>
		28 год.	80
		у т.ч. ІНДЗ*: -	у т.ч. ІНДЗ*: -
Форма підсумкового контролю: екзамен	Форма підсумкового контролю: екзамен		

* – за наявності

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – оволодіння системою знань про функціонування міжнародного і національного ринків праці, а також процесу міжнародної міграції робочої сили як однієї з форм міжнародних економічних відносин. З метою вивчення міжнародно-правових аспектів регулювання соціально-трудова відносин і міграційних процесів в Україні, низку тем присвячено діяльності Міжнародної організації праці і Міжнародної організації міграції у світі і в Україні.

Курс присвячено соціально-економічним проблемам, які розглядаються в загальному контексті ключових понять зайнятості і безробіття. В рамках курсу передбачений вступний фрагмент, що знайомить слухачів з історичним аспектом, теоретичними підходами і існуючими моделями регулювання трудових відносин. Основна частина курсу присвячена розгляду різних аспектів трудових відносин і їх співвідношення з управлінськими процесами в сучасних бізнес-організаціях. Окрема увага приділяється глобалізаційним процесам на світовому ринку праці, а також міграції населення як одного з проявів цих процесів.

Завдання:

- надати послідовний і систематичний виклад усього комплексу проблем, пов'язаних з формуванням системи трудових відносин в сучасно організованому ринковому господарстві, його особливостями, досягненнями та проблемами;
- продемонструвати сутність і різноманітність практик управління трудовими відносинами, зіставити міжнародний і вітчизняний досвід вирішення проблем соціально-трудова сфери;
- сформуванню у майбутніх фахівців комплекс знань, умінь і навичок в області соціальних відносин, що виникають між людьми в процесі трудової діяльності, ознайомити їх з механізмами та формами практичної реалізації цих відносин, методами їх дослідження та оцінки;
- ознайомити студентів з глобалізаційними процесами на світовому ринку праці та висвітлити їх вплив на міграцію населення в світі і в Україні, зокрема.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- поняття «трудова ресурси», «ринок праці», «зайнятість», «безробіття»;
- історію виникнення управлінських концепцій і стилі управління трудовими ресурсами;
- структуру, кількісні і якісні характеристики трудових ресурсів;
- міжнародно-правові норми та принципи, що визначають специфіку регулювання трудових відносин між відповідними суб'єктами;

вміти:

- аналізувати стан, рівень, динаміку та структуру населення і трудових ресурсів країни і окремих регіонів;
- розраховувати і аналізувати показники стану ринку праці: рівень зайнятості і безробіття, рівноважна заробітна плата, прожитковий мінімум, індекси номінальної та реальної заробітної плати;
- оцінювати вплив міжнародної міграції на національний ринок праці і грошових переказів мігрантів на економіку країни.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

а) загальних (ЗК): ЗК2 - Здатність до логічного, абстрактного, креативного, критичного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів; ЗК3 - Уміння аналізувати та систематизувати інформацію з різних джерел, використовуючи інноваційні підходи та сучасні технології.

б) фахових загальних (КФЗ): КФЗ1 - Вміння готувати публічні виступи з низки питань міжнародних економічних відносин; КФЗ4 - Вміння застосовувати кумулятивні знання в умовах розвитку нової економіки, виявлення закономірностей та тенденцій розвитку світового

господарства; КФЗ5 - Наявність системного уявлення про структуру і тенденції розвитку світової економіки; знання принципів прийняття і реалізації економічних рішень на мікро- та макрорівнях; уміння використовувати економічну інформацію у професійній, виробничій діяльності і повсякденному житті.

в) спеціальних фахових (КФС): КФС1 - Здатність визначати економічні стратегії; КФС2 - Вміння прогнозувати тенденції розвитку глобальних ринків з урахуванням кон'юнктурних змін; КФС3-Вміння здійснювати пошук економічної інформації; уміння проводити економічний, стратегічний аналіз та оцінку зовнішньоекономічної діяльності підприємств та держав в цілому.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи функціонування національного і міжнародного ринків праці і соціально-трудових відносин.

Тема 1. Еволюція концепції трудових ресурсів у світовій економічній думці. Погляди древніх філософів на людські відносини в процесі праці. «Доктрина справедливої оплати праці» в роботах середньовікових філософів. Робоча сила і трудова діяльність людини як економічної категорії в роботах Уільяма Петті, Адама Сміта, Давіда Рікардо, марксистській теорії, Ж. Б. Сея, Д. С. Мілля, Дж. М. Кейнса, М. Вебера. Історія управління людьми. Перші форми людських організацій. Основні функції перших спеціалістів по управлінню людськими ресурсами. Контроль за умовами праці. Зміни в управлінні трудовими ресурсами в промислово-розвинутих країнах в 20–30 роки ХХ століття.

Тема 2. Ринок праці і робоча сила. Поняття ринку праці і робочої сили. Макро- і мікроаналіз ринків праці. Структура ринку праці. Неокласична теорія ринку праці. Роль окремих осіб і приватних компаній на ринку праці. Подвійна теорія ринку праці. Взаємозв'язок між ринком праці та іншими ринками. Структура, кількісні і якісні характеристики трудових ресурсів. Сукупність механізмів, які забезпечують координацію попиту і пропозиції праці, визначення вартості робочої сили, організація оплати праці.

Тема 3. Міжнародно-правові норми та принципи регулювання трудових відносин. Діяльність Міжнародної організації праці (МОП) і Міжнародної організації міграції (МОМ) на міжнародному рівні та в Україні. Конвенції МОП і МОМ, які ратифіковано Україною. Види політики державної зайнятості: активна і пасивна політика. Розумне поєднання активної і пасивної політики на ринку праці на прикладі розвинених держав.

Тема 4. Державне регулювання праці в Україні. Визначення зайнятості та безробіття. Види безробіття. Динаміка зайнятого і безробітного населення в Україні. Регламентація основних напрямів регулювання зайнятості Законом України «Про зайнятість населення». Основні аспекти регулювання соціально-трудових відносин (Кодекс Законів про працю України).

Тема 5. Кількісні та якісні показники оплати праці. Визначення поняття заробітної плати і основних норм оплати праці (Закон України «Про оплату праці»). Поняття номінальної та реальної заробітної плати. Методика розрахунку індексів номінальної та реальної заробітної плати в Україні. Динаміка реальної заробітної плати в Україні. Поняття «прожитковий мінімум» і методика його розрахунку згідно Наказу «Про затвердження методики визначення прожиткового мінімуму».

Змістовний модуль 2. Міграційні процеси у контексті сучасних МЄВ.

Тема 6. Формування та розвиток міжнародного і національного ринків праці. Ринок праці як частина економічної системи, в межах якої відбувається залучення праці як економічного ресурсу до сфери національного виробництва. Види ринків праці. Міжнародний ринок праці як система відносин, що виникають між державами з приводу узгодження попиту та пропозиції світових трудових ресурсів, умов формування робочої сили, оплати праці та соціального захисту. Основні тенденції розвитку сучасного світового ринку праці. Міжнародний поділ праці як ступінь розвитку суспільного територіального поділу праці між країнами. Формування міжнародного ринку праці через міграцію трудових ресурсів і капіталу.

Тема 7. Роль глобалізаційних процесів у розвитку міжнародного ринку праці. Центри тяжіння робочої сили. Тенденції розвитку центрів управління персоналом в країнах Західної Європи, США і Японії. Проблеми підготовки та перепідготовки персоналу в умовах ринку. Організація діяльності кадрових служб на прикладі сучасної корпорації. Особливості європейської, американської, японської системи підготовки кадрів. Управління трудовими ресурсами в сучасній корпорації. Взаємозв'язок глобалізаційних процесів і міграції населення.

Тема 8. Міжнародна трудова міграція. Сторичні етапи виникнення і розвитку міграційних процесів. Види і форми переміщення людей, міграційні процеси як один із проявів глобалізації. Міграція населення всередині Євросоюзу та між іншими країнами. Розрахунок міграційного приросту (скорочення) населення в країні або регіоні.

Тема 9. Україна на світовому ринку праці. Сучасний стан ринку праці в Україні. Стан, рівень, динаміка та структура населення і трудових ресурсів України і окремих регіонів. Характер зайнятості трудових ресурсів і безробіття. Місце України в системі міжнародного ринку праці. Вплив міжнародної міграції на національний ринок праці, зокрема, на економіку України. Чинники і наслідки міграції трудових ресурсів в Україні. Вплив міжнародної міграції на економіку країн-донорів і країн-реципієнтів; оцінка соціально-економічного стану міграційного процесу між країнами ЄС і Україною.

Тема 10. Грошові перекази мігрантів. Відображення грошових переказів мігрантів в платіжному балансі. Соціально-економічна роль грошових переказів мігрантів. Динаміка грошових переказів мігрантів, співвідношення грошових переказів до ВВП. Аналіз грошових переказів мігрантів в різних країнах світу і в Україні. Вплив грошових переказів мігрантів на ВВП країни, ставки по кредитах та депозитам. Позитивні і негативні наслідки грошових переказів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	сп		л	п/с	лаб	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Основи функціонування міжнародного і національного ринків праці і соціально-трудових відносин.										
1. Еволюція концепції трудових ресурсів у світовій економічній думці.	9	3	2		4	9	2			7
2. Ринок праці і робоча сила.	9	3	4		2	9	2	2		5
3. Міжнародно-правові норми та принципи регулювання трудових відносин	9	3	4		2	9				9
4. Державне регулювання праці в Україні.	9	3	2		4	9				9
5. Кількісні та якісні показники оплати праці	9	3	4		2	9				9
Разом за змістовим модулем 1	45	15	16		14	45	4	2		39
Змістовий модуль 2. Основи функціонування міжнародного ринку праці і міграційних										

процесів.										
6. Формування та розвиток міжнародного і національного ринків праці.	9	3	2		3	9				9
7. Роль глобалізаційних процесів у розвитку міжнародного ринку праці.	9	3	4		2	9				9
8. Міжнародна трудова міграція	9	3	4		3	9	2	2		5
9. Україна на світовому ринку праці.	9	3	4		3	9				9
10. Грошові перекази мігрантів.	9	3	2		3	9				9
Разом за змістовим модулем 2	45	15	16		14	45		2		41
Усього годин	90	30	32		28		6	4		80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Еволюція концепції трудових ресурсів у світовій економічній думці	2
2	Ринок праці і робоча сила	4
3	Міжнародно-правові норми та принципи регулювання трудових відносин	4
4	Державне регулювання праці в Україні	2
5	Кількісні та якісні показники оплати праці	4
6	Формування та розвиток міжнародного і національного ринків праці	2
7	Роль глобалізаційних процесів у розвитку міжнародного ринку праці	4
8	Міжнародна трудова міграція	4
9	Україна на світовому ринку праці	4
10	Грошові перекази мігрантів	2
	Разом	32

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин
1	Еволюція концепції трудових ресурсів у світовій економічній думці / Підготовка до семінарського заняття	4
2	Ринок праці і робоча сила / Підготовка до семінарського заняття	2
3	Міжнародно-правові норми та принципи регулювання трудових відносин / Підготовка до семінарського заняття	2
4	Державне регулювання праці в Україні/ Самостійна підготовка конспекту Законів України “Про зайнятість населення”, “Про оплату праці”, “Про відпустки”. Підготовка до семінарського заняття	4

5	Кількісні та якісні показники оплати праці / Підготовка до семінарського заняття. Вирішення вправ.	2
6	Формування та розвиток міжнародного і національного ринків праці / Підготовка до семінарського заняття	3
7	Роль глобалізаційних процесів у розвитку міжнародного ринку праці на сучасному етапі / Підготовка і написання економічного диктанту	2
8	Міжнародна трудова міграція / Написання і захист реферату	3
9	Україна на світовому ринку праці / Підготовка і захист презентації	3
10	Грошові перекази мігрантів	3
	Разом	28

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять;

[2] – написання рефератів, ессе.

7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

–

8. Методи навчання

Лекції, практичні заняття, конспектування, розв'язування економічних тестів, вправ; ведення словника і економічний диктант, обговорення проблемних питань, кейси, виконання самостійних завдань, підготовка і захист презентації.

9. Методи контролю

Поточне оцінювання усних відповідей та письмових завдань, оцінювання презентації і реферату; підсумковий письмовий тест після кожного змістовного модуля, перевірка економічного диктанту; перевірка конспектів і словників; підсумковий письмовий тест (екзамен).

10. Питання для підсумкового контролю

1. Історія управління трудовими ресурсами.
2. Формування та розвиток національного і міжнародного ринку праці: історичний аспект
3. Поняття ринку праці і робочої сили.
4. Ринок праці як частина економічної системи.
5. Сукупність механізмів, які забезпечують координацію ринку праці.
6. Особливості формування та розвитку міжнародного ринку праці.
7. Формування міжнародного ринку праці через міграцію трудових ресурсів і капіталу.
8. Погляди древніх філософів на людські відносини в процесі праці. «Доктрина справедливої оплати праці» в роботах середньовікових філософів.
9. Робоча сила і трудова діяльність людини як економічна категорія в роботах Уільяма Петті, Адама Сміта, Давіда Рікардо, марксистській теорії.
10. Робоча сила і трудова діяльність людини як економічна категорія в роботах Ж. Б. Сея, Д.-С. Мілля, Дж. М. Кейнса, М. Вебера.
11. Зміни в управлінні трудовими ресурсами в промислово-розвинутих країнах в 20–30 роки ХХ століття.
12. Макро- і мікроаналіз ринків праці. Неокласична теорія ринку праці.
13. Роль окремих осіб і приватних компаній на ринку праці.
14. Структура, кількісні і якісні характеристики трудових ресурсів.
15. Міжнародно-правові норми та принципи, що визначають специфіку регулювання трудових відносин між відповідними суб'єктами.
16. Стан, рівень, динаміка та структура населення і трудових ресурсів країни і окремих її регіонів.
17. Зайнятість і безробіття. Види безробіття.

18. Роль і місце міжнародних організацій у регулювання світового ринку праці і міграції населення.
19. Основні тенденції розвитку сучасного міжнародного ринку праці.
20. Міжнародно-правові норми та принципи регулювання світового ринку праці та міграційних процесів.
21. Глобалізаційні процеси у розвитку міжнародного ринку праці.
22. Центри тяжіння робочої сили. Тенденції розвитку центрів управління персоналу в країнах Західної Європи, США і Японії.
23. Особливості європейської, американської, японської системи підготовки кадрів. Управління трудовими ресурсами в сучасній корпорації.
24. Взаємозв'язок глобалізаційних процесів і міграції населення. Види і форми переміщення людей, міграційні процеси як один із проявів глобалізації.
25. Україна на світовому ринку праці.
26. Сучасний стан ринку праці в Україні. Стан, рівень, динаміка та структура населення і трудових ресурсів України і окремих регіонів.
27. Характер зайнятості трудових ресурсів і безробіття в Україні.
28. Місце України в системі міжнародного ринку праці.
29. Вплив міжнародної міграції на національний ринок праці, зокрема, в Україні.
30. Вплив міжнародної міграції на економіку країн-донорів і країн-реципієнтів.
31. Чинники і наслідки міграції трудових ресурсів в Україні.
32. Оцінка соціально-економічного стану міграційного процесу між країнами ЄС і Україною.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль										Модульний контроль		Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль №2					Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10				
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	35	35	30	100

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
85-89	B	добре
75-84	C	добре
70-74	D	задовільно
60-69	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Комплекс навчально-методичного забезпечення.
2. Рекомендована література.

3. Електронні інформаційні ресурси.

4. Ілюстративні матеріали.

13. Рекомендована література

Основна

1. Економіка і управління в умовах глобальних трансформацій: колективна монографія / За заг. ред. О.В. Горняк. - Одеський національний університет імені І.І. Мечникова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2013. – 372 с.
2. Калина А. В. Ринок праці (національний та міжнародний аспекти): навч. посіб. / А. В. Калина. — К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 216 с.: іл. — Бібліогр.: с. 210–213.
3. Кияшко О. М., Гузь В. О. Міжнародна міграція робочої сили та її вплив на українську економіку / О. М. Кияшко, В. О. Гузь // Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2018. – Випуск 20, частина 2. – С. 33-36.
4. Козар В. В. Вплив глобалізації світового ринку праці на ефективність використання трудового потенціалу України / В. В. Козар // International Journal of Innovative Technologies in Economy ISSN 2412-8368. 2(14), Березень 2018 . – С. 51-59.
5. Международные экономические отношения : учебник / Н. Н. Ливенцев, А. В. Аникин, Э. П. Бабин [и др.]; ред. совет.: А. В. Торкунов (перед.) [и др.]; Моск. гос. ин-т междунар. отношений (ун-т) М-ва иностр. дел Рос. Федерации. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Проспект: Велби, 2005. – 648 с.
6. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / Колектив авторів; за ред. С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва – Одеса : Одеський національний університет, 2015.
7. Міграція в Україні: цифри і факти. Міжнародна організація з міграції (МОМ). Фонд розвитку МОМ, 2019. URL: https://iom.org.ua/sites/default/files/iom-ukraine_facts-ukr_2019.pdf (дата звернення: 10.05.2020)
8. Солонінко К.С. Міжнародна економіка: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2008. – 382 с.
9. Цевух Ю. О. Міжнародна міграція робочої сили як чинник економічного розвитку країн: монографія / Ю. О. Цевух, С. О. Якубовський. – Одеса, 2017. – 235 с.
10. Цевух Ю. О. Ринок праці і міграційні процеси у контексті європейської інтеграції України / Ю. О. Цевух // Добробут націй в умовах європейської інтеграції. Збірник матеріалів десятої міжнародної науково-практичної конференції. – Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. – Мова укр., англ., рос., с. 19-21.
11. Чернявська О. В. Ринок праці: навч. посіб. 2-е вид. перероб. / О. В. Чернявська – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 522 с.

Додаткова

1. Кодекс законів про працю України: Закон України № 322-VIII від 10.12.71 ВВР, 1971р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 20.01.2020)
2. Меморандум про взаєморозуміння щодо впровадження Програми гідної праці для України на 2020-2024. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/igor-petrashko-pidpisav-memorandum-pro-vzayemorozuminnya-shchodo-vprovadzhennya-programi-gidnoyi-praci-dlya-ukrayini> (дата звернення: 10.01.2020)
3. Про відпустки: Закон України № 504/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 2, ст. 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%92%D0%A0#Text> (дата звернення: 30.01.2020)
4. Про зайнятість населення: Закон України № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> (дата звернення: 28.02.2020)
5. World Bank Group. Migration and Remittances Brief 32, April 2020. URL: https://www.knomad.org/sites/default/files/2020-06/R8_Migration%26Remittances_brief32.pdf (дата звернення: 10.05.2020)

6. World Migration Report 2020. Migration and Migrants: A Global Overview. URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020_en_ch_2.pdf (дата звернення: 10.06.2020)

14. Електронні інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики України. Статистична інформація. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ds.htm URL: (дата звернення: 10.11.2020)
2. Міжнародна організація з міграції в Україні. URL: <https://iom.org.ua/ua/upravlinnya-peregulovanoyu-migraciiyu> (дата звернення: 10.01.2020)
3. Національний Банк України. Макроекономічні показники. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators> (дата звернення: 10.11.2020)
4. World Bank Open Data. The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення: 10.09.2020).